

Н.Ф. Чечетова,
Головне науково-експертне управління Верховної Ради України

РИЗИКИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ПРИ НАДАННІ КРЕДИТІВ У РЕАЛЬНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ

У період економічних реформ в українській економіці, як ніколи, стало актуальним питання про становлення системи державного впливу на ризикованість взаємодії банків із підприємствами.

Можна визначити такі фактори, що визначають можливість та необхідність державного регулювання ризиків банків:

1. Зміна інвестиційних режимів, що посіла місце у вітчизняній економіці на посткризовому етапі розвитку.
2. Необхідність протидії з боку держави “вимиванню” з банківської системи капіталів, невеликих за розміром, але ефективно діючих банків.
3. Потреба в зниженні ризику відпливу кредитних ресурсів у вигляді депозитів із банків при масовому вилученні їх вкладниками.
4. Значна потреба в розширенні попиту на промислову продукцію на внутрішньому ринку.
5. Необхідність сприяння припливу українських та іноземних інвестицій у реальний сектор економіки.

Дослідження показало, що реалізація банківських ризиків у результаті фінансової кризи 1998 року привела до необхідності відновлення капіталів банків, втрачених у результаті знецінення вкладень в державні зобов'язання, в акції інших банків або кредити підприємствам, також потерпілим від кризи.

Гальмом відновлення капіталів українських банків (рекапіталізації) державою виступає недостатність коштів у її розпорядженні для такої традиційної форми цього процесу, як викуп заборгованостей банків, що знаходяться на межі банкрутства.

Також складністю у відновленні банківських капіталів в українській економіці виступає небажання приватних інвесторів вкладати кошти в банки з капіталом, що зменшився, особливо в ті, які залучали стабілізаційні кредити АРКО за зниженими процентними ставками.

Виходячи з цього, оптимальним шляхом впливу держави на банківські ризики з метою їх регулювання, а також відновлення банківських капіталів, виступає стимулювання формування інвестиційних банків регіонального рівня. Основним завданням таких банків є акумуляція коштів підприємств різних галузей реального сектора економіки – добувної, металургійної, енергетичної, машинобудування та інших.

Роль держави у впливі на банківські ризики шляхом стимулювання становлення інвестиційних банків полягає в наступному:

По-перше, регіональна адміністрація зацікавлена в активізації фінансування банками промислового виробництва в регіоні більшою мірою, ніж Національний банк і Агентство по реструктуризації кредитних організацій.

По-друге, держава в особі регіональної адміністрації має значну самостійність у прийнятті рішень про виділення майна або грошових коштів з метою участі у статутному капіталі інвестиційного банку.

По-третє, держава з метою зниження ризиків довгострокового кредитування й інвестування в підприємства регіону може передавати акції компаній, які повністю або частково знаходяться в державній власності, в довірче управління регіональному інвестиційному банку.

По-четверте, інвестиційна діяльність комерційних банків регіонального рівня може давати можливість отримання істотних пільг у вигляді зниження норм обов'язкових банківських резервів по кредитних ресурсах, зменшення ставок деяких податків, а також отримання рефінансування Національного банку за зниженими ставками.

По-п'яте, комерційні банки, що здійснюють інвестиційне кредитування під заставу акцій підприємств, одержують доступ до управління виробництвом лише тимчасово, що важливо в умовах, коли перерозподіл власності не завершений в багатьох перспективних, інвестиційно привабливих галузях.

Стимулювання державою формування інвестиційних банків покликане сприяти вирішенню таких першочергових завдань взаємодії кредитних організацій і підприємств, як становлення заставного фонду та інвестиційних ринків у регіонах, акумуляція банківських інвестиційних ресурсів та їх розміщення з помірним ризиком.

Доцільно створити державне Агентство з лізингу, яке буде займатися купівлею лізингових контрактів банків і спеціалізованих лізингових компаній з промисловими підприємствами.

Регулювання з боку держави такого значущого шляху взаємодії банків і підприємств, як лізинг, здатне значною мірою знизити ризикованість банківських інвестицій у виробництво. Крім того, для держави діяльність Агентства з лізингу означала б приплив додаткових неподаткових надходжень у бюджет. У зв'язку з цим необхідно відзначити, що значні ризики взаємодії банків і підприємств в українській економіці потребують державного регулювання ризиків, пов'язаних не тільки з реальними інвестиціями банків, але й з кредитуванням оборотних коштів товаровиробників.